

Lösningssförslag

Tentamen 20.10.2023

**Lösningsförslag till tentamen
den 20 oktober 2023**

DEL I – GRUNDLÄGGANDE PROBLEM

1. (a) Beräkna $y(2)$ då $y(1) = 9$ och $xy' + y \ln y = 0$, då $x > 0$. **(3 p)**
(b) Låt $y(x)$ beteckna en lösning av ekvationen $xy' + y \ln y = 0$. Undersök om graf av $y(x)$ har en horisontell asymptot. **(1 p)**

Lösningsförslag. $xy' + y \ln y = 0$, $x > 0$ då har vi att

$$\frac{y'}{y \ln y} = -\frac{1}{x}$$

$$\frac{y'}{y \ln y} = -\frac{1}{x}, \text{ sedan beräknar vi primitiv:}$$

$$\int \frac{y'}{y \ln y} dx = -\int \frac{1}{x} dx$$

$$\int \frac{y'}{y \ln y} dx = -\int \frac{1}{x} dx$$

$$\int \frac{d(\ln y)}{\ln y} = -\int \frac{1}{x} dx \text{ (där använder vi att } \frac{y'}{y \ln y} dx = \frac{dy}{y \ln y} \text{ och } d(\ln y) = \frac{dy}{y} \text{.) Sedan}$$

$$\ln |\ln y| = \ln |x|^{-1} + C, C \in \mathbb{R}$$

$$|\ln y| = e^C |x|^{-1}$$

$$|\ln y| = C_1 |x|^{-1}, C_1 > 0$$

$$\ln y = \pm C_1 |x|^{-1}, C_1 > 0$$

$$\ln y = C_2 |x|^{-1}, C_2 \neq 0$$

$$y = e^{\frac{C_2}{|x|}}, C_2 \neq 0$$

Sedan observerar vi att om $y(x) = 1$, $x > 0$ är konstant funktion som har derivatan 0 och uppfyller $xy' + y \ln y = 0$.

Därför, allmänna lösning (då $x > 0$) är

$$y(x) = e^{\frac{C_3}{x}}, C_3 \in \mathbb{R}.$$

Om $x = 1$ och $y = 9$ då har vi att

$$9 = e^{C_3}, \text{ så beräknar vi } C_3 = \ln 9.$$

Därför den partikulär lösning som uppfyller $y(1) = 9$ är: $y(x) = e^{\frac{\ln 9}{x}}$. För $x = 2$ då blir det $y(2) = e^{\frac{\ln 9}{2}} = e^{\ln 3} = 3$.

(b) Vi beräknar gränsvärde:

$\lim_{x \rightarrow \infty} y(x) = \lim_{x \rightarrow \infty} e^{\frac{C_3}{x}} = 1$, för att $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0$, $e^0 = 1$, och exponential funktionen är kontinuerlig.

Därför graf av lösningen har linjen $y = 1$ som en horisontell asymptot.

□

2. Bestäm ett polynom $P(x)$ av högst tredje graden, sådant att funktionen

$$f(x) = \begin{cases} \sin x, & x < 0 \\ P(x), & 0 \leq x \leq 1 \\ \ln x, & x > 1 \end{cases}$$

blir deriverbar. Motivera ditt svar.

(4 p)

Lösningsförslag.

□

Vi söker $P(x) = a_3 x^3 + a_2 x^2 + a_1 x + a_0$, så behöver vi att bestämma koefficienter a_0, a_1, a_2, a_3 .

Om f ska vara deriverbar i 0 då måste f vara kontinuerlig i 0 (satsen i häftet) dvs att $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x)$.

Från definitionen av f : $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} \sin x = 0$

Och $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} P(x) = a_0$. Därför $\boxed{a_0 = 0}$.

Om f ska vara deriverbar i 0, enligt definitionen av derivatan, f måste också uppfylla:

$\lim_{h \rightarrow 0^-} \frac{f(h) - f(0)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0^+} \frac{f(h) - f(0)}{h}$. Från definitionen av f ,

har vi att $\lim_{h \rightarrow 0^-} \frac{f(h) - f(0)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0^-} \frac{\sin h}{h} = 1$ (enligt satsen i häftet)

På andra sidan har vi att

$\lim_{h \rightarrow 0^+} \frac{f(h) - f(0)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0^+} \frac{a_3 h^3 + a_2 h^2 + a_1 h}{h} = a_1$.

Därför: $\boxed{a_1 = 1}$

Med samma metod analyserar vi f i punkt $x=1$:

Om f ska vara deriverbar i 1, då måste f vara kontinuerlig i 1 dvs att

$$\lim_{x \rightarrow 1-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1+} f(x), \text{ enligt definitionen av kontinuitet.}$$

Från definitionen av f :

$$\lim_{x \rightarrow 1+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1+} \ln x = 0, \text{ och}$$

$$\lim_{x \rightarrow 1-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1-} P(x) = a_3 + a_2 + a_1.$$

$$\text{Därför } a_3 + a_2 + a_1 = 0$$

$$a_3 + a_2 + 1 = 0$$

$$\boxed{a_3 + a_2 = -1}$$

Om f ska vara deriverbar i 1, enligt definitionen av derivatan, f uppfyller

$$\lim_{h \rightarrow 0-} \frac{f(1+h) - f(1)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0+} \frac{f(1+h) - f(1)}{h}$$

Från definitionen av f :

$$\lim_{h \rightarrow 0-} \frac{f(1+h) - f(1)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0-} \frac{a_3(h+1)^3 + a_2(h+1)^2 + h + 1 - a_3 - a_2 - 1}{h}$$

$$= 3a_3 + 2a_2 + 1.$$

På andra sidan har vi att

$$\lim_{h \rightarrow 0^+} \frac{f(h+1) - f(1)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0^+} \frac{\ln(h+1)}{h} = 1$$

(Enligt Satsen
i häftet, om
Standardgräns-
värde)

$$\text{Därför : } 3a_3 + 2a_2 + 1 = 1$$

$$\Downarrow$$

$$3a_3 + 2a_2 = 0$$

$$\Downarrow$$

$$a_3 = -\frac{2a_2}{3}$$

Vi vet redan att $a_3 + a_2 = -1$,

därför $-\frac{2a_2}{3} + a_2 = -1$

$$-2a_2 + 3a_2 = -3$$

$$a_2 = -3 \Rightarrow a_3 = 2$$

Svar: $P(x) = 2x^3 - 3x^2 + x$

3. Undersök konvergens/divergens av:

(a) $\int_1^{+\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$ och $\int_2^{+\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$.

(2 p)

(b)

$$\sum_{n=2}^{n=\infty} \frac{\arctan n}{n^2+n-2}.$$

(2 p)

Lösningsförslag.

□

(a) $\int_1^{+\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$ är konvergent om och endast om

$\int_1^2 \frac{dx}{x^2+x-2}$ är konvergent och $\int_2^{+\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$ är konvergent.

Först undersök vi konvergens av $\int_1^2 \frac{dx}{x^2+x-2}$:

$$\lim_{x \rightarrow 1+} \frac{\frac{1}{x^2+x-2}}{\frac{1}{x-1}} = \lim_{x \rightarrow 1+} \frac{\frac{1}{(x+2)(x-1)}}{\frac{1}{x-1}} = \frac{1}{3} > 0$$

Enligt definitionen av generaliserade integral av Typ II:

$$\begin{aligned} \int_1^2 \frac{dx}{x-1} &= \lim_{\varepsilon \rightarrow 1+} \int_{\varepsilon}^2 \frac{dx}{x-1} = \lim_{\varepsilon \rightarrow 1+} \int_{\varepsilon}^2 \frac{d(x-1)}{x-1} = \\ &= \lim_{\varepsilon \rightarrow 1+} \ln|x-1| \Big|_{\varepsilon}^2 = \lim_{\varepsilon \rightarrow 1+} \ln 1 - \ln|\varepsilon-1| = \infty \end{aligned}$$

därför $\int_1^2 \frac{dx}{x-1}$ är divergent, vilken implicerar
(enligt jämförelsessatsen II) det $\int_1^2 \frac{dx}{x^2+x-2}$ också
är divergent. Detta medför att $\int_1^{+\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$ är divergent.

Nästa undersöker vi konvergens av $\int_2^{\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$.

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{x^2+x-2}}{\frac{1}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2}{x^2+x-2} =$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{1 + \frac{1}{x} - \frac{2}{x^2}} = 1.$$

Enligt jämförelsessatsen II, $\int_2^{\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$

är konvergent om och endast om

$\int_2^{\infty} \frac{dx}{x^2}$ är konvergent. Enligt satsen

i häftet $\int_2^{\infty} \frac{dx}{x^2}$ är konvergent.

(b) För $n \geq 2$, $\frac{\arctan n}{n^2+n-2} > 0$ så får vi

Använda satser för positiva serier.:

$$\frac{\arctan(n)}{n^2+n-2} \leq \frac{\pi/2}{n^2+n-2} \dots \dots \dots \textcircled{x}$$

Enligt satsen om sambandet mellan konvergens av serier och konvergens av integraler, har vi att

$$\sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{n^2+n-2} \text{ är konv. } \iff \int_2^{\infty} \frac{dx}{x^2+x-2}$$

är konvergent. I del (a) visade vi att

$$\int_2^{\infty} \frac{dx}{x^2+x-2} \text{ är konvergent. Då är}$$
$$\sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{n^2+n-2} \text{ också konvergent.}$$

Detta medför att $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{\pi/2}{n^2+n-2}$ också

är konvergent. Från olikheten $\otimes$

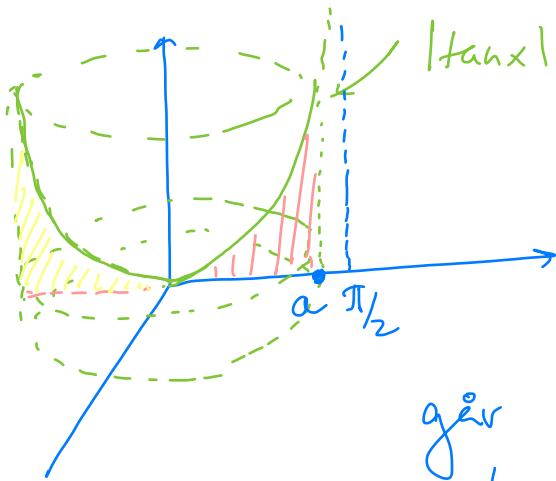
och jämförelsessatsen I för serier,

har vi konvergens av $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{\arctan n}{n^2+n-2}$

4. Låt a vara ett reell tal i intervall $(0, \frac{\pi}{2})$. Låt $V(a)$ beteckna volymen av den kropp som fås då området mellan kurvan $y = |\tan x|$ och x -axeln, för $-a \leq x \leq a$, roteras ett varv kring y -axeln. Beräkna $V(a)$ och $\lim_{a \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} V(a)$. (4 p)

↖ typo! ska vara x !
Lösningsförslag.

□

Enligt formel från häftet:

$$Vol = 2\pi \int_0^a x \tan x \, dx$$

Primitive funktion $\int x \tan x \, dx$
 ger inte att beräknas genom
 elementära funktioner!

5. Låt

$$f(x) = \begin{cases} (x+2)e^x, & -4 \leq x < 0 \\ x^2 - 4x + 2 & 0 \leq x \leq 3 \end{cases}$$

(a) Undersök om funktionen f har något största och minsta värde och bestäm i så fall dessa. **(3 p)**

(b) Är f deriverbar? Motivera ditt svar. **(1 p)**

Lösningsförslag.

□

$$\begin{aligned} (a) \quad \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0^-} (x+2)e^x = 2 \\ \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0^+} (x^2 - 4x + 2) = 2 \end{aligned} \quad \left. \vphantom{\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x)} \right\} \Rightarrow f \text{ är kontinuerlig i } x=0.$$

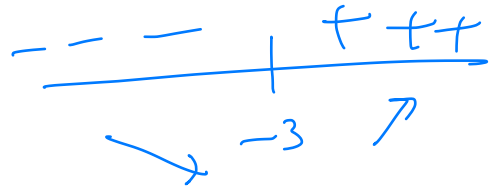
Om $x \neq 0$, då är (enligt definition av f) f också kontinuerlig för att f är produkt av elementära funktioner.

Därför: f är kontinuerlig i det slutet intervall $[-4, 3]$. Enligt satsen i häftet ("Kontinuerlig funktion i ett slutet intervall, antar sina Minimum och maximum värden.

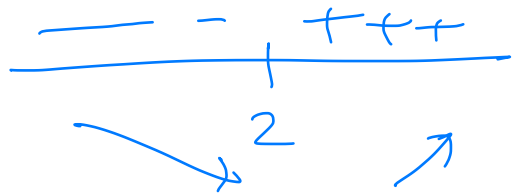
För att hitta max och min värde, först kontrollerar vi om f har lokala extrempunkter. De första kandidaterna är stationära punkter. Därför beräknar vi derivatan, i dessa punkter där derivatan finns:

$$((x+2)e^x)' = (x+3)e^x = 0 \Leftrightarrow \boxed{x=-3}$$

$$f(-3) = -e^{-3}$$

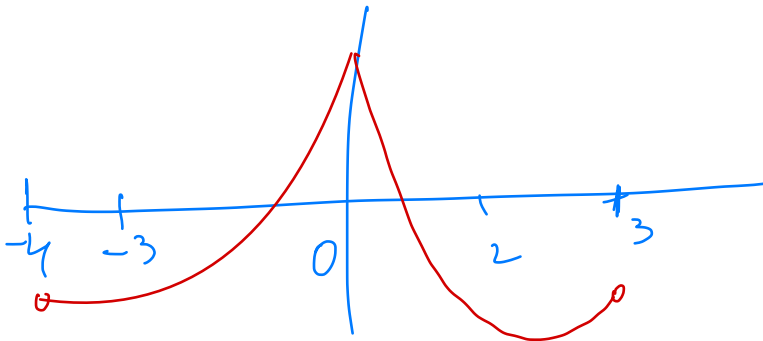

$$(x^2 - 4x + 2)' = 2x - 4 = 0 \Leftrightarrow \boxed{x=2}$$

$$f(2) = -2$$

graf av f ser ut som:

Nu samlar vi ihop alla kandidater
för globalt minimum / maximum:

x	$f(x)$
2	-2
0	2
-4	$-2e^{-4}$
3	-1

Så från tabellen ser vi att

$$f_{\max} = 2 \quad \text{i punkt } x=0$$

$$f_{\min} = -2e^{-4} \quad \text{i punkt } x=-4$$

DEL II – AVANCERADE PROBLEM

6. (a) Bevisa att om $f(x)$ är kontinuerlig på $[a, b]$ och $f'(x) < 0$ på (a, b) så är f strängt avtagande på $[a, b]$. Stämmer det att om f är strängt avtagande på $[a, b]$ och deriverbar på (a, b) så är $f'(x) < 0$? Motivera ditt svar. (4 p)
- (b) Är $f(x) = \frac{1}{x}$ strängt avtagande i sin definitionsmängd? Motivera ditt svar. (2 p)

Lösningsförslag. □

(a) Kolla i häftet

(b) Att vara strängt avtagande i en mängd D_f

betyder att för alla $x_1, x_2 \in D_f$:

$x_1 < x_2$ implicerar att $f(x_1) > f(x_2)$.

För funktionen $f(x) = \frac{1}{x}$ vi ser att

det finns $x_1 = -1$ och $x_2 = 1$

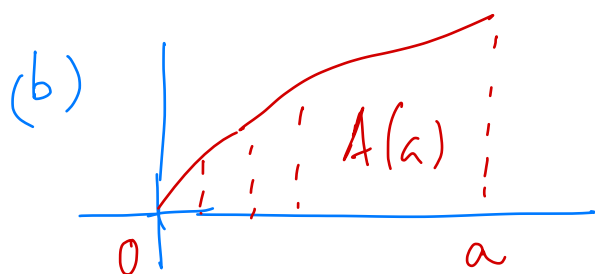
sådant att $f(-1) = \frac{1}{-1} = -1 < 1 = \frac{1}{1} = f(1)$

därför f inte är strängt avtagande på D_f .

7. (a) Formulera och bevisa Analysens huvudsats. **(4 p)**
 (b) Låt $f: [0, \infty) \rightarrow \mathbb{R}$ vara en kontinuerlig funktion. Låt $A(a)$ beteckna arean mellan graf av f och x -axeln, där $0 \leq x \leq a$, $a > 0$. Anta att $A(a) = \arctan(a^2)$ för varje $a > 0$. Bestäm f och skissa graf af f . **(2 p)**

Lösningförslag. □

(a) Kolla i häftet.

$$A(a) = \arctan a^2$$

Enligt definitionen av integral:

$$A(a) = \int_0^a f(t) dt$$

Enligt analysens huvudsats:

$$\frac{d}{da} A(a) = \frac{d}{da} \int_0^a f(t) dt = f(a)$$

På andra sidan:

$$\frac{d}{da} A(a) = \frac{d}{da} \arctan(a^2) = \frac{1}{1+a^4} \cdot 2a$$

$$\text{Så: } f(a) = \frac{2a}{1+a^4}$$

För att skissa graf av f , observera vi att:

$$f(0) = 0$$

$$\lim_{a \rightarrow \infty} f(a) = \lim_{a \rightarrow \infty} \frac{2a}{1+a^4} = \lim_{a \rightarrow \infty} \frac{2}{\frac{1}{a} + a^3} = 0+$$

Också, för $a > 0$ har vi att $f(a) > 0$.

$$f'(a) = \left(\frac{2a}{1+a^4} \right)' = \frac{2(1+a^4) - 2a \cdot 4a^3}{(1+a^4)^2}$$

$$f'(a) = \frac{2 - 6a^4}{(1+a^4)^2} = \frac{2(1-3a^4)}{(1+a^4)^2}$$

$$\begin{aligned} \text{Set } f'(a) &= 0 \Leftrightarrow 1 - 3a^4 = 0 \Leftrightarrow \\ 3a^4 &= 1 \Leftrightarrow a^4 = \frac{1}{3} \end{aligned}$$

För att $a > 0$, den enda lösningen
av $a^4 = \frac{1}{3}$ är $\frac{1}{\sqrt[4]{3}}$.

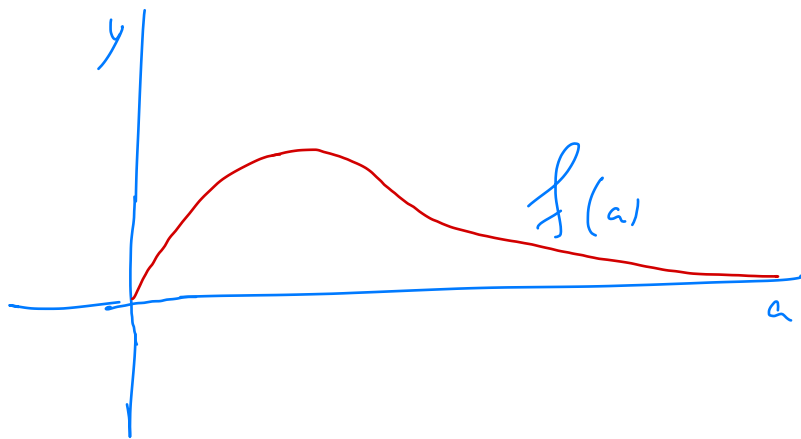
Tecken schema : $f' \mid ++ \sqrt[4]{3} \dots$

Darfor: $x = \frac{1}{\sqrt{3}}$ ist lokales Maxpunkt

Därför måste f vara konkar
nära $x = \frac{1}{\sqrt[4]{3}}$.

För att f har horisontella
asymptot $y = 0$, f är konvex
nära ∞ . Detta medför
existens av något inflexionspunkt
mellan $\frac{1}{\sqrt[4]{3}}$ och ∞ .

Graf av f :

8. Anta att f är $(n+1)$ gången deriverbar och att $f^{(n+1)}$ är kontinuerlig. Låt $a \in \mathbb{R}$ vara en punkt där $f^{(n+1)}(a) \neq 0$. Anta att det finns en funktion $\theta : (-1, 1) \rightarrow (0, 1)$ sådant att f uppfyller

$$\textcircled{*} \quad \dots \quad f(a+h) = f(a) + hf'(a) + \dots + \frac{h^{n-1}}{(n-1)!} f^{(n-1)}(a) + \frac{h^n}{n!} f^{(n)}(a + \theta(h)h).$$

Visa att

$$\lim_{h \rightarrow 0} \theta(h) = \frac{1}{n+1}.$$

(6 p)

Tips. Använd Taylor formel med polynom av grad n och resttermen.

Obs. $(-1, 1)$ och $(0, 1)$ betecknar öppna intervaller i mängden $\mathbb{R}$ av alla reella tal.

Lösningsförslag.

□

Taylor formel med resttermen kring a är:
(enligt satsen i häftet) :

$$\textcircled{**} \quad \dots \quad f(a+h) = f(a) + hf'(a) + \dots + \frac{h^{n-1}}{(n-1)!} f^{(n-1)}(a) + \frac{h^n}{n!} f^{(n)}(a) + \frac{h^{n+1}}{(n+1)!} f^{(n+1)}(\alpha)$$

där $\alpha = \alpha(h)$ är mellan $a+h$ och a .

Nu beräknar vi $\textcircled{*} - \textcircled{**}$:

$$0 = \frac{h^n}{n!} f^{(n)}(a + \theta(h)h) - \frac{h^n}{n!} f^{(n)}(a) - \frac{h^{n+1}}{(n+1)!} f^{(n+1)}(\alpha(h))$$

$$\Rightarrow \frac{h^n}{n!} (f^{(n)}(a + \theta(h)h) - f^{(n)}(a)) = \frac{h^{n+1}}{(n+1)!} f^{(n+1)}(\alpha(h))$$

$$\Rightarrow \frac{f^{(n)}(a + \theta(h)h) - f^{(n)}(a)}{h} = \frac{1}{n+1} f^{(n+1)}(\alpha(h))$$

$$\xRightarrow{\theta(h) \neq 0} \frac{f^{(n)}(a + \theta(h)h) - f^{(n)}(a)}{\theta(h) \cdot h} = \frac{1}{(n+1)\theta(h)} f^{(n+1)}(\alpha(h))$$

Vi vet att f är $(n+1)$ gånger
deriverbar, dvs.

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f^{(n)}(a+h) - f^{(n)}(a)}{h} = f^{(n+1)}(a).$$

Också, θ är begränsad funktion
därför $\lim_{h \rightarrow 0} \theta(h) \cdot h = 0$ (enligt

Satsen i häftet.)

Därför:

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f^{(n)}(a + \theta(h)h) - f^{(n)}(a)}{\theta(h)h} = f^{(n+1)}(a)$$

Vilken medför

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{(n+1)\theta(h)} f^{(n+1)}(a) = f^{(n+1)}(a)$$

Nu använder vi att $f^{(n+1)}(a) \neq 0$,

$$\text{Så: } \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{(n+1)\theta(h)} = 1$$

$$\text{Därför } \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{\theta(h)} = n+1$$

$$\text{och } \lim_{h \rightarrow 0} \theta(h) = \frac{1}{n+1}$$